

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Krakowie, Wydział Wokalno- Aktorski, pismo Pani Dziekan prof. dr hab. Agnieszki Monasterskiej, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz.595 ze zmianami Dz.U. z dnia 27.07.2005 roku Nr 164, poz. 1365, art.14 ust. 2 pkt. 2*

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorski Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 1 lutego 2016 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pani mgr Anny Lichorowicz przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej: wokalistyka,

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorski Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 23 października 2017 roku w sprawie:

- wyznaczenia recenzenta prof. dr hab. Piotra Kusiewicza
- wyznaczenia recenzenta w mojej osobie

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady pisma z dnia 05.12.2017 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej *Struktura melodyczno-narracyjna partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa Die Frau ohne Schatten w kontekście szczególnych rozwiązań brzmieniowych i kolorystyki głosu sopranowego mgr Anny Lichorowicz*, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału:

- uchwała Rady Wydziału z dnia 01. lutego 2016 roku o wszczęciu przewodu doktorskiego oraz wyznaczeniu dr hab. Zdzisława Madeja na promotora pracy doktorskiej
- uchwały Rady Wydziału z dnia 23. października 2017 roku o wyznaczeniu recenzenta w osobie prof. dr hab. Piotra Kusiewicza
- uchwały Rady Wydziału z dnia 23. października 2017 roku o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej mgr Anny Lichorowicz

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani Anna Lichorowicz urodziła się w Krakowie 23 sierpnia 1982 roku.

Edukację rozpoczęła w roku 1989 w Szkole Podstawowej nr 2 im Świętego Wojciecha w Krakowie, a następnie ukończyła XIII Liceum Ogólnokształcącym im. Bohaterów Westerplatte w Krakowie w klasie o profilu językowym (język włoski) – matura w roku 2001.

Równolegle Pani Anna Lichorowicz podjęła edukację muzyczną w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im Stanisława Wiechowicza w Krakowie, gdzie w latach 1989–1995 uczyła się gry na skrzypcach w klasie mgr Lidii Serafin. Od 1999 roku kontynuowała naukę w Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia im. Władysława Żeleńskiego w Krakowie w klasie śpiewu solowego mgr Lucyny Kaprańskiej. W latach 1989 – 1992 była również członkiem dziecięcej sekcji Zespołu Pieśni i Tańca Uniwersytetu Jagiellońskiego „Słowianki”.

W 2001 roku rozpoczęłam studia na Wydziale Wokalno-Aktorskim Akademii Muzycznej w Krakowie. W tym czasie bierze udział w wielu projektach muzycznych, m.in. debiutuje w Filharmonii Krakowskiej w partii sopranowej oratorium „Stworzenie świata” J. Haydna pod batutą dyr. W. Czepiela z towarzyszeniem Orkiestry i Chóru Akademii Muzycznej w Krakowie (maj 2003 roku). W tym samym czasie ma także miejsce jej debiut operowy w partii Madame Herz w „Dyrektorze teatru” W. A. Mozarta pod dyrekcją T. Chmiela (2003). Podczas studiów doktorantka występuje również na deskach Filharmonii Rzeszowskiej i Częstochowskiej.

W czasie studiów magisterskich pani Lichorowicz bierze udział w wielu kursach wokalnych współpracując m.in. z : J. Schlegel (Niemcy), prof. R. Karczykowski (Polska), prof. B. Riedel (Niemcy), prof. S. Silvestri (Włochy). W 2004 bierze udział w Międzynarodowych Kursach Wokalnych w ramach Festiwalu Oper Oder Spree w zamku Beeskow (Brandenburgia).

W sierpniu 2004 jako laureatka Grand Prix Konkursu Wokalnego Festiwalu Oper Oder Spree w Niemczech doktorantka otrzymuje stypendia vice Prezydenta Brandenburgii Jörga Schönbohma (2004) , Ministra Spraw Wewnętrznych (lata 2005,2006) oraz Minister Nauki Badań i Kultury dr Johanny Wanka (lata 2005,2006), a także propozycję dwuletniej współpracy z festiwalem. Dzięki temu p. Lichorowicz ma okazję wystąpić w „Orfeuszu i Eurydyce” Ch.W.Glucka w roli Amora (2005) oraz w „Uprowadzenie z seraju” W. A. Mozarta w roli Konstancji (2006) wraz z towarzyszeniem orkiestry festiwalowej i chóru Universitaet der Kuenste w Berlinie pod batutą takich dyrygentów jak Hee-Chuhn Choi (Korea), Fiedemann Seitzer (Niemcy), Moritz Gnann (Niemcy, USA) oraz Johana Mallwitz (Niemcy).

Koniec studiów to także współpraca z Krakowską Operą Kameralną, w której p. Lichorowicz występuje w spektaklu „La festa teatrale” podczas festiwalu „Ars Cameralis” (dyr. Tomasz Chmiel) oraz w partii tytułowej z opery *Zaide* W. A. Mozarta pod batutą dyr. Tadeusza Wicherka (2007).

W roku 2007 p. Anna Lichorowicz kończy studia z oceną celującą w klasie mgr Barbary Niewiadomskiej.

Zaraz po ukończeniu studiów rozpoczyna się trwająca do dziś bardzo owocna współpraca z Operą Wrocławską – otwiera ją partia Roxany zaprezentowana podczas Festiwalu Polskiej

Opery Współczesnej w *Królu Rogerze* Karola Szymanowskiego pod batutą dyrektor Ewy Michnik w spektaklu w reżyserii Mariusza Trelińskiego. Kolejne role to m.in.: Cesarzowa z „Kobiety bez cienia” Ryszarda Straussa, Cio - Cio - San z „Madame Butterfly” G. Pucciniego, Senta z „Latającego Holendra” R. Wagnera, Desdemona z „Otello” G. Verdiego, Mimi z „Cyganerii” G. Pucciniego, Liu z „Turandot” G. Pucciniego, Violetta z „Traviaty” G. Verdiego, Rozalinda z „Zemsty nietoperza” Jana Straussa, Roksana z „Króla Rogera” i Hagith z „Hagith” K. Szymanowskiego, Joanna d’Arc z „Joanny d’Arc” G. Verdiego, Nedda z „Pajacy” R. Leoncavallo, Konstancja z „Urowadzenia z seraju”, Madame Herz z „Dyrektora teatru” i Zaide z „Zaide” W.A. Mozarta, Adina z „Napoju miłosnego” G. Donizettiego, Leila z „Poławiaczy pereł” G. Bizeta, Zofia z „Kawalera srebrnej róży” R. Straussa, Flora z „Chopina” G. Oreficego, Siostra Paskalina z „Legend o Maryi” B. Martinu. Także w kilku mniejszych rolach – Giulietta z „Opowieści Hoffmanna” G. Offenbacha, Amor z „Orfeusza i Eurydyki” Ch. W. Glucka oraz Zaczarowane Dziewczę Klingsora z „Parsifala” R. Wagnera i Cajtla z musicalu „Skrzypek na dachu” J. Bocka.

Wiele z tych ról prezentowała Doktorantka w zagranicznych teatrach podczas tournée do Niemiec i Księstwa Luksemburg.

W grudniu 2010 roku wraz z zespołem Orkiestry i Chóru Opery Wrocławskiej pod batutą dyrektor Ewy Michnik oraz z solistami Mikołajem Dorozhkinem i Mariuszem Godlewskim, p. Lichorowicz dokonuje nagrania dla wytwórni DUX Recording Producers komercyjnej płyty audio z całościowym wykonaniem *Joanna d’Arc*, a w marcu roku 2011 dokonuje nagrania przedstawienia Opery Wrocławskiej *Opowieści Hoffmanna* (w roli Giulietty) dla Telewizji Polskiej oddział we Wrocławiu. W kwietniu 2011 bierze udział w misterium *Parsifal* R. Wagnera pod batutą Waltera E. Gugerbauera w reżyserii Georga Rooteringa w małej roli Zaczarowanego dziewczęcia Klingsora.

Bardzo doniosłym wydarzeniem artystycznym staje się także udział w Festiwalu Wagnerowskim w Bayreuth (Niemcy) jako stypendystka Towarzystwa Wagnerowskiego.

W 2012 roku z nominacji Stowarzyszeń Twórców na wniosek Polskiego Towarzystwa Estradowego „Polest” p. Lichorowicz uhonorowana zostaje Nagrodą Artystyczną Polskiej Estrady - Statuetką Prometeusza za osiągnięcia artystyczne i twórcze (Warszawa).

Wielkim wyróżnieniem i nobilitacją dla p. Lichorowicz było zaproszenie do coverowania Anny Netrebko w mediolańskiej La Scali w roli Joanny d’Arc w „Giovanna d’Arco” Verdiego pod dyrekcją Maestro Riccardo Chaillyego w 2015 roku.

W kilkunastoletnim dorobku Doktorantki na podkreślenie zasługuje niebagatelna ilość ponad 300 przedstawień teatralnych oraz 200 występów koncertowych.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr Anny Lichorowicz pt. *Struktura melodyczno-narracyjna partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa Die Frau ohne Schatten w kontekście szczególnych*

rozwiązań brzmieniowych i kolorystyki głosu sopranowego składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne zawiera nagranie opery *Die Frau ohne Schatten* Richarda Straussa, które jest rejestracją *live* ze spektaklu w Operze Wrocławskiej z dnia 16.02.2016. Orkiestrę, Chór oraz Chór Dziecięcy Opery prowadzi Maestra Ewa Michnik. Na całość Cd (całkowity czas nagrania 40'22) składa 13 fragmentów opery w całości prezentujące partię Cesarzowej.

Z wielkim zainteresowaniem wysłuchałam niezwykle rzadko prezentowanego na deskach operowych Strussowskiego arcydzieła *Die Frau ohne Schatten*. Od pierwszych taktów nagrania p. Anna Lichorowicz daje się poznać jako śpiewaczka o wyjątkowych walorach głosowych i artystycznych. Przede wszystkim podkreślić muszę arcytrudny charakter całej partii wymagającej nie tylko wyjątkowej skali głosu, ale także ogromnej ekspresji oraz dysponowaniem bogatą paletą środków dynamicznych, kolorystycznych oraz artykulacyjnych. Doktorantka od początku świetnie radzi sobie z „karkołomną” tessiturą partii – wielokrotnie powtarzające się wysokie dźwięki nie sprawiają jej żadnej trudności, a zawieszane wysokie piana urzekają wyjątkową miękkością i barwą. Duże wrażenie robi także, nośny, bogaty alikwotowo rejestr piersiowy.

Na szczególne podkreślenie zasługuje świadomość Doktorantki w budowaniu i kształtowaniu dramaturgii partii w korelacji z wyjątkowo zróżnicowaną barwowo i artykulacyjnie partią orkiestry. Ogromne wrażenie robi „zegarmistrzowska” precyzja rytmiczna Doktorantki, która znakomicie, a przede wszystkim swobodnie i naturalnie porusza się i wtapia w wyjątkowo skomplikowaną metrycznie i rytmicznie „tkankę” orkiestry. Struktura muzyczna partii Cesarzowej poprzez spójność artykulacyjną, barwową, a także odpowiedni balans dynamiczny stanowi wraz z orkiestrą zwartą, koherentną całość.

W poszczególnych „wejściach” dysponuje Doktorantka bardzo zróżnicowanym i bogatym wachlarzem dynamiczno – barwowym, który w zestawieniu z wyjątkową dbałością o precyzyjną artykulację przekłada się na bardzo świadome budowanie dramaturgii wynikającej również z rozwoju scenicznej akcji.

Niewątpliwie jednym z najważniejszych czynników determinujących interpretacyjną konstrukcję każdej partii wokalne jest warstwa literacka czyli tekst. Pani Lichorowicz podporządkowuje i „dedykuje” swoją dramaturgiczno -muzyczną kreację atmosferze wynikającej z literackiej kanwy. W moim odczuciu jest jednak pewien niedosyt w dbałości o przekaz poszczególnych słów, a dotyczy to przede wszystkim precyzyjnie wypowiedzianej czy dopowiedzianej spółgłoski. Może wynika to z wyjątkowo wysokiej tessitury partii czy też jakości samego nagrania (umiejscowienia mikrofonu), bo przecież sama Doktorantka w swoim opisie dzieła artystycznego przywołuje słowa Straussa, które powinny być credo interpretacyjnym każdego wokalisty: „(...) Dla śpiewaka istnieje przeciwko wielogłosowej, niedyskretnej orkiestrze tylko jedna broń: <spółgłoska> (...)”.

Oczywiście ta uwaga w żaden sposób nie zmienia mojej ze wszech miar pozytywnej opinii dotyczącej przedstawionego nagrania. Całość zaprezentowanej partii stanowi bowiem niekwestionowaną, świadomą, dojrzałą, kreatywną interpretację potwierdzającą wysokiej klasy profesjonalizm Doktorantki.

Część opisowa pracy zatytułowanej *Struktura melodyczno-narracyjna partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa Die Frau ohne Schatten* w kontekście szczególnych rozwiązań brzmieniowych i kolorystyki głosu sopranowego składa się ze streszczenia, streszczenia w języku angielskim, wstępu, 3 rozdziałów oraz bibliografii.

Otwierające streszczenie (w języku polskim i angielskim) ma za zadanie wprowadzić czytelnika w ogólną tematykę pracy – Autorce to zadanie udaje się bez zarzutu. Jednak podczas dalszej lektury okazuje się, że treść streszczenia jest powtórzeniem ostatniego fragmentu tekstu zamykającego rozdział pierwszy (str. 36-37). Nie bardzo zrozumiałam intencje jakie przyświecały Autorce w dwukrotnym powtórzeniu (słowo w słowo) tych samych treści, tym bardziej, że streszczenie powinno dotyczyć całej pracy, a nie tylko jej jednej części.

Kolejny rozdział – Wstęp - zatytułowany *Richard Strauss – życie i twórczość. Opery Richarda Straussa i ich założenie programowe w kontekście epoki* to znakomite, analityczne kompendium dotyczące operowej twórczości Straussa. Rys biograficzny szczegółowo umiejscawia styl, język muzyczny i zainteresowania kompozytora. Rozdział ten ma bardzo przejrzystą narrację, napisany jest komunikatywnym, bardzo barwnym językiem, a przede wszystkim wnosi ważne i interesujące informacje (m.in. świetnie dobrane cytaty, które są interpretacyjnymi kluczami) dotyczące zrozumienia specyfiki muzycznej narracji Straussovskich oper.

Układ trzech kolejnych rozdziałów determinuje podział opery na trzy akty:

I akt opisuje rozdział pt. *Analityczno – heurystyczna interpretacja partii Cesarzowej w operze Richarda Straussa „Die Frau ohne Schatten” w kontekście przebiegu formy dzieła scenicznego*

II akt opisuje rozdział pt. *Struktura melodyczno -brzmieniowa partii Keiserin w perspektywie kształtu frazy muzycznej u Richarda Straussa - Akt II „Die Frau ohne Schatten” R. Straussa*

III akt opisuje rozdział pt. *Przebieg formalny partii wokalne z III aktu z uwzględnieniem partii solowych oraz duetów. Akt II „ Die Frau ohne Schatten” R. Straussa*

Rozdziały wewnętrznie podzielone są na podrozdziały, które opisują szczegółowo każde sceniczne pojawienie się w operze postaci Cesarzowej. W tej części pracy, Doktorantka barwnie opisuje kreowaną postać – analiza ma wielowątkowy charakter – od zagłębienia się w jej rys psycho – dramatyczny po bardzo szczegółowe uwagi muzyczno – techniczno – interpretacyjne. Wypowiedź Autorki ma bardzo osobisty i emocjonalny charakter co uważam za ogromny atut całej dysertacji. Język pracy jest bardzo plastyczny i sugestywny zaskakujący czasem abstrakcyjnymi, pozamuzycznymi odniesieniami. Zdarzają się także, drobne niezręczności językowe (jak np. na str. 43 „ pozostała bytem zawieszonym gdzieś pomiędzy byciem duchem) czy tkzw. błędy – literówki (chociażby w spisie treści w nazwisku kompozytora). Oczywiście nie ma to wpływu na jakość całej pracy, ale obowiązkiem recenzenta jest zwrócenie uwagi na pewne niedoskonałości.

Ostatnią rzeczą na którą chciałabym zwrócić uwagę jest imponująca bibliografia. Kwerenda dokonana przez p. Annę Lichorowicz zasługuje na najwyższe uznanie. Autorka zapoznała się

ze 139 pozycjami książkowymi – prawie wszystkie są w języku niemieckim i angielskim. Jako recenzent muszę podkreślić tę tytaniczną pracę, myślę także, że Doktorantka swobodnie posługuje się obydwoma językami co dla pracy naukowej ma znaczenie niebagatelne. Szkoda tylko, że w samej dysertacji nie znajdujemy szczegółowego odniesienia do poszczególnych pozycji książkowych - podpisane cytaty znalazłam tylko we Wstępie pracy.

Chciałabym również nadmienić, że w pracy zabrakło zakończenia, które stanowiłoby podsumowanie przemyśleń i poszukiwań Autorki.

Reasumując, doktorska praca mgr Anny Lichorowicz składa się z dwóch integralnych, nawzajem dopełniających się elementów – dzieła artystycznego oraz jego uszczegółowionego opisu, które razem stanowią wyczerpujące kompendium interpretacji Strausowskiej Cesarzowej w operze Die Frau ohne Schatten. Świadomość wokalna, trafne, subiektywne uwagi dotyczące wykonawczego aspektu kreowanej roli, umiejętność wyciągania wniosków, a wreszcie budząca podziw bibliografia pozwalają stwierdzić jednoznacznie artystyczną i naukową dojrzałość Doktorantki.

Konkluzja

Pracę doktorską Pani mgr Anny Lichorowicz oceniam pozytywnie. Doktorantka przedstawiając w wyczerpujący sposób wciąż jeszcze rzadko wykonywaną partię Cesarzowej z opery Straussa Die Frau ohne Schatten wzbogaca swoim nagraniem i dysertacją kulturę muzyczną przyczyniając się do rozwoju zarówno reprezentowanej dyscypliny artystycznej jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka wykazała się wiedzą praktyczną i teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia pracy artystycznej. W ten sposób Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania *art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku*.

Pracę doktorską Pani mgr Anny Lichorowicz przyjmuję.

Ewa Biegas